

Mihaela Tăbârcă

Judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție

DREPT PROCESUAL CIVIL

**Vol. II – Procedura contencioasă în fața primei
instanțe. Procedura necontencioasă judiciară.
Proceduri speciale**

Universul Juridic

București

-2013-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2013, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI COMERCIALIZAT
DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA AUTORULUI ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI,
APPLICATE PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TĂBÂRCĂ, MIHAELA

Drept procesual civil / Mihaela Tăbârcă. - București :

Universul Juridic, 2013-

3 vol.

ISBN 978-973-127-916-9

**Vol. 2. : Procedura contencioasă în fața primei instanțe. Procedura
necontencioasă judiciară. Proceduri speciale conform noului Cod de
procedură civilă. - 2013. – Bibliogr. - ISBN 978-606-673-117-1**

347(498)

REDAȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL telefon: **021.314.93.15; 0733.674.222**
DISTRIBUȚIE: tel./fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

1. Sesizarea instanței de judecată

Plan orientativ al capitolului

1. Reguli generale privind cererile în justiție
2. Procedura prealabilă
3. Cererea de chemare în judecată
4. Întâmpinarea
5. Cererea reconvențională
6. Citarea și comunicarea actelor de procedură

1. Reguli generale privind cererile în justiție

Tipuri de proceduri

1. Există două feluri de proceduri: contencioasă și necontencioasă.

Specific procedurii contencioase este existența unui diferend între părți, a unui conflict de natură juridică ce trebuie să fie tranșat de instanță. În debutul cărții a II-a „Procedura contencioasă” din Codul de procedură civilă, **art. 192 alin. (1)** arată că, *pentru apărarea drepturilor și intereselor sale legitime* (subl. ns.), orice persoană se poate adresa justiției prin sesizarea instanței competente cu o cerere de chemare în judecată. În cazurile anume prevăzute de lege, sesizarea instanței poate fi făcută și de alte persoane sau organe.

În schimb, procedura necontencioasă este străină de orice disensiune, de vreo contrarietate de interese între părți, prin cererea adresată instanței neurmărindu-se obligarea adversarului la o anumită prestație, acțiune sau inacțiune, după caz. **Art. 527** din Cartea a III-a „Procedura necontencioasă judiciară” prevede că, cererile pentru soluționarea cărora este nevoie de intervenția instanței, *fără însă a se urmări stabilirea unui drept potrivit față de o altă persoană* (subl. ns.), precum sunt cele privitoare la darea autorizațiilor judecătorești sau la luarea unor măsuri legale de supraveghere, ocrotire ori asigurare, sunt supuse dispozițiilor prezentei cărți.

Reguli generale privind cererile

2. Reguli generale privind cererile adresate instanțelor judecătorești sunt înscrise în art. 148-152 C. pr. civ. și vizează:

- a) forma cererilor și elementele pe care acestea trebuie să le cuprindă;
- b) numărul de exemplare în care se întocmesc cererile;
- c) aspecte privitoare la înscrisurile anexate cererilor;
- d) situația în care cererea este formulată prin reprezentant;
- e) situația în care cererea este greșit denumită.

În măsura în care nu se prevede altfel, aceste reguli sunt aplicabile nu numai cererilor din procedura contencioasă, ci și celor formulate în cadrul procedurii necontencioase.

A) Forma și elementele cererilor:

3. Cât privește forma cererilor și elementele pe care acestea trebuie să le conțină, art. 148 C. pr. civ. stabilește o serie de condiții generale. Astfel:

1. Cererea se face în scris. Conținutul cererii

3-1. conform **art. 148 alin. (1)**, orice cerere adresată instanțelor judecătorești trebuie să fie formulată în scris și să cuprindă indicarea instanței căreia îi este adresată, numele, prenumele, domiciliul sau reședința părților ori, după caz, denumirea și sediul lor, numele și

prenumele, domiciliul sau reședința reprezentanților lor, dacă este cazul, obiectul, valoarea pretenției, dacă este cazul, motivele cererii, precum și semnătura. De asemenea, cererea va cuprinde, dacă este cazul, și adresa electronică sau coordonatele care au fost indicate în acest scop de părți, precum numărul de telefon, numărul de fax ori altele asemenea¹.

Expresia „trebuie”, folosită în prima teză a textului, denotă caracterul obligatoriu al formei scrise a cererii și al elementelor enumerate. În lipsa acestor elemente intervine nulitatea cererii, în condițiile art. 175 alin. (1) C. pr. civ.

În schimb, sintagma „dacă este cazul”, din teza a II-a, permite concluzia că mijloacele de comunicare arătate vor putea fi folosite în funcție de disponibilitatea părții. Așadar, „dacă este cazul” nu are neapărat semnificația deținerii sau nu de către parte a mijloacelor de comunicare respective, ci a faptului că este la libera sa apreciere dacă dorește sau nu să fie înștiințată în modul arătat. Rezultă aceasta cu mai mare evidență din art. 154 alin. (6) C. pr. civ. care arată că, *dacă partea a indicat datele corespunzătoare în acest scop*, comunicarea citațiilor și a altor acte de procedură se poate face de grefa instanței și prin telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia.

Este locul a sublinia că art. 148 C. pr. civ. nu se referă la o cerere principală², prin intermediul căreia este declanșată procedura judiciară, ci la cererile făcute pe parcursul procesului. Rezultă aceasta și din faptul că, potrivit textului, cererea va putea cuprinde și adresa electronică, numărul de telefon, numărul de fax etc. indicate „de părți”. Prin urmare, acela care depune o cerere cunoaște aceste elemente din dosar, ele fiind indicate anterior de o altă parte.

Forma scrisă a cererilor constituie regula. Atunci când a vrut să se deroge de la regulă, legiuitorul a prevăzut-o în mod expres. De pildă, **art. 148 alin. (4)** dispune că în cazurile anume prevăzute de lege, cererile făcute în ședință, la orice instanță, *se pot formula și oral* (subl. ns.), făcându-se mențiune despre aceasta în încheiere.

O altă excepție de la regula formei scrise a actului de procedură se găsește în **art. 148 alin. (2)** care arată că, cererile adresate, personal sau

¹ Enumerarea mijloacelor de comunicare este numai exemplificativă, aspect care rezultă din expresia de debut – „precum” – și din expresia de final – „sau altele asemenea”.

² Conținutul cererii de chemare în judecată, al cererii de apel și de recurs este prevăzut în mod expres în art. 194, art. 470 și art. 486 C. pr. civ.

prin reprezentant, instanțelor judecătorești pot fi formulate și prin *înscris în formă electronică* (subl. ns.), dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege³.

În temeiul **alin. (3) al art. 148**, dispozițiile alin. (2) sunt aplicabile în mod corespunzător și în cazul în care prezentul cod prevede condiția formei scrise a susținerilor, apărărilor sau a concluziilor părților ori a altor acte de procedură adresate instanțelor judecătorești;

2. Cererea nu poate fi semnată

3-2. conform art. 148 alin. (5), dacă, din orice motive, cererea nu poate fi semnată la termenul când a fost depusă sau, după caz, la primul termen ce urmează, judecătorul va stabili identitatea părții prin unul dintre mijloacele prevăzute de lege, îi va citi conținutul cererii și îi va lua consimțământul cu privire la aceasta. Despre toate acestea se va face mențiune în încheiere.

Textul nu are în vedere omisiunea semnării cererii – situație în care se procedează așa cum prevede art. 196 alin. (2) și (3) C. pr. civ. –, ci imposibilitatea fizică de semnare, care decurge, eventual, din faptul că partea nu știe carte, este oarbă, paralizată etc.;

3. Timbrarea cererii

3-3. în condițiile art. 148 alin. (6), cererile adresate instanțelor judecătorești se timbrează, dacă legea nu prevede altfel⁴.

Nerespectarea obligației de timbrare este sancționată cu nulitatea cererii, potrivit art. 20 alin. (3) din Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru și art. 9 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 32/1995 privind timbrul judiciar.

B) Numărul de exemplare

4. Cât privește numărul de exemplare în care trebuie făcute cererile, „dreptul comun” în materie îl constituie art. 149 C. pr. civ., dovadă trimerile pe care alte texte le fac la acesta⁵.

³ Conform art. 4 pct. 2 din **Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică**, în înțelesul legii, înscris în formă electronică reprezintă o colecție de date în formă electronică între care există relații logice și funcționale și care redau litere, cifre sau orice alte caractere cu semnificație inteligibilă, destinate a fi citite prin intermediul unui program informatic sau al altui procedeu similar.

⁴ Potrivit art. 1 din **Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru**, acțiunile și cererile introduse la instanțele judecătorești, precum și cererile adresate Ministerului Justiției și Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sunt supuse taxelor judiciare de timbru, prevăzute în această lege, și se taxează în mod diferențiat, după cum obiectul acestora este sau nu evaluabil în bani, cu excepțiile prevăzute de lege.

Art. 1 din **Ordonanța Guvernului nr. 32/1995 privind timbrul judiciar** prevede că, se instituie timbrul judiciar care, în condițiile acestei ordonanțe, se aplică acțiunilor, cererilor, actelor și serviciilor de competența tuturor instanțelor judecătorești, Ministerului Justiției și instituțiilor subordonate acestui minister, precum și actelor notariale ce se îndeplinesc de notarii publici [alin. (1)]. Timbrul judiciar nu se aplică în cazurile în care nu se percepe taxa de timbru [alin. (2)].

⁵ De pildă, în cazul cererii de chemare în judecată, **art. 195** prevede, sub marginala „Numărul de exemplare”, că cererea de chemare în judecată se va face în numărul de

Cazul cererilor verbale

6. Conform **art. 149 alin. (2)**, dispozițiile alin. (1) sunt aplicabile în mod corespunzător și în cazul prevăzut la art. 148 alin. (2), grefierul de ședință fiind ținut să întocmească din oficiu copiile de pe încheiere necesare pentru comunicare.

Atunci când legiuitorul a îngăduit ca o anumită cerere să fie făcută verbal în ședință, despre săvârșirea acesteia se va face mențiune în încheiere, așa cum prevede art. 148 alin. (2) C. pr. civ. Dacă există un text care să prevadă că această încheiere se comunică sau judecătorul consideră că este necesară comunicarea pentru asigurarea dreptului la apărare al părții care nu a fost prezentă la termen¹¹, este în sarcina grefierului de ședință să facă din oficiu – deci, nu la cererea părților! – copii de pe încheiere. Costul efectuării acestor copii este suportat din fondurile instanței, în lipsa unui text care să prevadă altfel.

Nu se depun exemplare suficiente – consecințe

7. **Art. 149 alin. (3)** arată că, dacă obligația prevăzută la alin. (1) nu este îndeplinită, instanța va putea îndeplini din oficiu sau va putea pune în sarcina oricăreia dintre părți îndeplinirea acestei obligații, pe cheltuiala părții care avea această obligație.

Față de **art. 200 alin. (1)** și **alin. (2) teza I** conform cu care, completul căruia i s-a repartizat aleatoriu cauza verifică, de îndată, dacă cererea de chemare în judecată îndeplinește cerințele prevăzute la art. 194-197 [alin. (1)]. Când cererea nu îndeplinește aceste cerințe, reclamantului i se vor comunica în scris lipsurile, cu mențiunea că, în termen de cel mult 10 zile de la primirea comunicării, trebuie să facă completările sau modificările dispuse, sub sancțiunea anulării cererii [alin. (2) teza I], s-ar părea că art. 149 alin. (3) C. pr. civ. nu este aplicabil în privința cererii de chemare în judecată.

Cu toate acestea, dacă din eroare s-a apreciat că cererea de chemare în judecată este făcută în număr suficient de exemplare și s-a fixat termen de judecată, se poate apela la corecția stabilită prin textul menționat. Desigur, judecătorul are opțiunea între a proceda așa cum îngăduie art. 149 alin. (3) C. pr. civ. sau a suspenda judecata, în condițiile art. 242 alin. (1) C. pr. civ., față de expresia folosită în textul de principiu – „instanța va putea”.

ei; sub marginala „Desfășurarea procedurii”, **art. 1.029 alin. (5)** prevede că, instanța va comunica de îndată reclamantului copii de pe răspunsul pârâtului, cererea reconvențională, dacă este cazul, precum și de pe înscrisurile depuse de pârât; sub marginala „Procedura de judecată. Căi de atac”, **art. 1.051 alin. (6) teza I** prevede că, dacă s-au formulat opoziții la cererea de uzucapiune, acestea vor fi comunicate reclamantului, pentru a formula întâmpinare potrivit dispozițiilor de drept comun.

¹¹ De exemplu, judecătorul poate hotărî comunicarea încheierii în care au fost consemnate declarațiile verbale făcute de către reclamant în condițiile art. 204 alin. (2) C. pr. civ.

Efectuarea
copiilor de către
alte părți

8. În raport cu situația concretă din dosar, dedusă, în principal, din comportamentul procesual al părții care trebuia să fi depus numărul suficient de exemplare, instanța va decide dacă este cazul să pună în sarcina acestei părți îndeplinirea obligației înscrisă în art. 149 alin. (1) C. pr. civ. sau în sarcina oricărei alte părți¹².

Totuși, spre deosebire de ipoteza din art. 149 alin. (2) C. pr. civ., de această dată efectuarea de copii are loc „pe cheltuiala părții care avea această obligație”. Prin urmare, sumele necesare pentru efectuarea de copii nu vor intra în quantumul cheltuielilor de judecată la care să fie obligat adversarul celui dator să depună copiile în măsura în care, eventual, el pierde procesul.

Cerere trimisă
prin fax
sau e-mail

9. Din nou, prin excepție de la art. 149 alin. (2) C. pr. civ., sub aspectul suportării costului efectuării copiilor, **art. 149 alin. (4)** prevede că, în cazul în care cererea a fost comunicată, potrivit legii, prin fax sau prin poștă electronică, grefierul de ședință este ținut să întocmească din oficiu copii de pe cerere, pe cheltuiala părții care avea această obligație. Dispozițiile art. 154 alin. (6) rămân aplicabile.

Trimiterea la art. 154 alin. (6) C. pr. civ. trebuie înțeleasă în sensul că, și atunci când cererea este transmisă prin fax sau prin poștă electronică, copiile de pe aceasta pot să fie comunicate prin mijloace moderne, dacă partea căreia urmează să îi fie comunicate a indicat instanței datele corespunzătoare în acest scop.

Pe de altă parte, se poate observa că, spre deosebire de situația de la art. 149 alin. (3) C. pr. civ., când instanța *va putea* îndeplini din oficiu sau *va putea* pune în sarcina oricăreia dintre părți îndeplinirea obligației de efectuare a copiilor, grefierul de ședință *este ținut* să întocmească din oficiu copii de pe cerere doar atunci când cererea a fost comunicată prin fax sau prin poștă electronică.

Copiile de pe
cereri nu se
certifică

10. Copiile făcute în condițiile arătate nu trebuie să fie certificate că sunt conforme cu originalul, o asemenea obligație fiind stabilită de art. 150 alin. (2) C. pr. civ. numai cu privire la înscrisurile probatorii.

C) Înscrisurile
anexate

11. Modul în care trebuie procedat în privința înscrisurilor probatorii care se depun odată cererea de dovedit, este arătat în art. 150 C. pr. civ.

În condițiile **art. 150 alin. (1)**, la fiecare exemplar al cererii se vor alătura copii de pe înscrisurile de care partea înțelege a se folosi în proces.

¹² În mod obișnuit, va fi aleasă partea care insistă în continuarea judecății. În lipsa unei asemenea părți, obligația poate fi pusă în sarcina celui care se înfățișează înaintea instanței; în sarcina celui care a intervenit în favoarea părții care trebuia să fi depus numărul suficient de exemplare etc.

„Înscrisurile de care partea înțelege a se folosi în proces” sunt înscrisurile probatorii a căror administrare trebuie să fie încuviințată în condițiile art. 258 C. pr. civ.

Certificarea
copiilor de pe
înscrisuri

12. Conform **art. 150 alin. (2)**, copiile vor fi certificate de parte pentru conformitate cu originalul.

Nerespectarea acestei formalități – instituită pentru a împiedica folosirea de înscrisuri falsificate, întrucât partea care certifică înscrisul poate răspunde penal atunci când copia nu este conformă cu originalul – dă dreptul instanței să-i ceară părții să procedeze la certificare, sub sancțiunea de a nu se ține seama de înscris.

Împrejurarea că, în temeiul **art. 292 alin. (2)**, dacă înscrisul este depus în copie, partea care l-a depus este obligată să aibă asupra sa originalul și, la cerere, să îl prezinte instanței, sub sancțiunea de a nu se ține seama de înscris, nu înseamnă că, prin simpla înfățișare a originalului, neurmăată însă de certificare, înscrisul dobândește valențe probatorii.

Alin. (2) al art. 292 C. pr. civ. urmează alin. (1) care stabilește, autoritar, că înscrisurile se depun în copie certificată pentru conformitate. Așadar, neîndeplinirea obligației de certificare și, cu atât mai mult, refuzul certificării, atrage înlăturarea înscrisului din proces.

13. Până la ce moment al procesului poate să fie îndeplinită obligația de certificare, în așa fel încât proba să poată fi administrată, iar instanța să ia înscrisul în considerare?

Certificarea trebuie să fie făcută până cel mai târziu la momentul fixat de instanță prin încheierea de încuviințare a probelor.

Art. 258 alin. (2) arată că încheierea prin care se încuviințează probele va arăta faptele ce vor trebui dovedite, mijloacele de probă încuviințate, *precum și obligațiile ce revin părților în legătură cu administrarea acestora* (subl. ns.).

Or, certificarea poate să fie o astfel de obligație necesară pentru administrarea probei cu înscrisuri.

14. Conform **art. 150 alin. (3)**, se vor putea depune în copie numai părțile din înscris referitoare la proces, urmând ca instanța să ordone, dacă va fi nevoie, înfățișarea înscrisului în întregime¹³.

Instanța ar putea ordona depunerea întregului înscris și din oficiu, iar nu doar la cererea adversarului celui care se folosește de înscris.

¹³ În art. 133 alin. (2) din **Legea nr. I/1911 privitoare la procedura civilă ardeleană** se arăta că, dacă numai unele din înscrisuri au importanță, e suficientă anexarea unui extras care să cuprindă introducerea înscrisului, partea de importanță, cuvintele cu cari se încheie înscrisul, data lui și subscrierile.

Este la latitudinea judecătorului motivul care îl determină să ceară înfățișarea înscrisului în întregime, cel mai adesea el procedând astfel pentru a examina corelația ce ar putea să existe între partea de înscris depusă și restul înscrisului.

Și atunci când se face aplicarea art. 150 alin. (3) C. pr. civ. trebuie să se țină seamă de prevederile art. 294 C. pr. civ.¹⁴

Înscrisul redactat
într-o limbă
străină

15. În aplicarea principiului fundamental înscris în art. 18 C. pr. civ., o altă regulă privitoare la forma înscrisurilor este cea din **art. 150 alin. (4)** potrivit cu care, când înscrisurile sunt redactate într-o limbă străină, ele se depun în copie certificată, însoțite de traducerea legalizată efectuată de un traducător autorizat. În cazul în care nu există un traducător autorizat pentru limba în care sunt redactate înscrisurile în cauză, se pot folosi traduceri realizate de persoane de încredere cunoscătoare ale respectivei limbi, în condițiile legii speciale.

Este legalizată numai traducerea făcută de un traducător autorizat¹⁵.

Pentru a fi acceptat un înscris tradus de o persoană neautorizată, trebuie să se probeze că nu există un traducător autorizat¹⁶ pentru limba în care este redactat înscrisul.

¹⁴ Sub marginala „Cazuri de respingere a cererii de prezentare a înscrisului”, **art. 294 alin. (1)** prevede că, judecătorul va respinge motivat cererea de depunere la dosar a înscrisului, în întregime sau *în parte* (subl. ns.), când: 1. conținutul înscrisului se referă la chestiuni strict personale privind demnitatea sau viața privată a unei persoane; 2. depunerea înscrisului ar încălca îndatorirea legală de păstrare a secretului; 3. depunerea înscrisului ar atrage urmărirea penală a părții, a soțului sau a unei rude ori afin până la gradul al treilea inclusiv.

¹⁵ Potrivit art. 152 alin. (1) din **Legea nr. 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale**, pentru efectuarea traducerii, dacă aceasta nu este făcută de notarul public autorizat în acest scop, traducătorul atestat potrivit legii, care a întocmit traducerea, va semna formula de certificare a acesteia, iar notarul va legaliza semnătura traducătorului. Legalizarea semnăturii traducătorului se poate face și după specimenul de semnătură depus la biroul notarului public.

¹⁶ În condițiile art. 6 din **Ordinul nr. 1.054/C din 27 iulie 2005 privind aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 178/1997 pentru autorizarea și plata interpretorilor și traducătorilor folosiți de Consiliul Superior al Magistraturii, de Ministerul Justiției, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Parchetul Național Anticorupție, de organele de urmărire penală, de instanțele judecătorești, de birourile notarilor publici, de avocați și de executori judecătorești**, direcția de specialitate din cadrul Ministerului Justiției întocmește listele cu interpreții și traducătorii autorizați, precum și cu cei prevăzuți la art. 6¹ alin. (4) din lege, pe care le comunică Consiliului Superior al Magistraturii, Înaltei Curți de Casație și Justiție, Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Parchetului Național Anticorupție și curților de apel [alin. (1)]. Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție va comunica listele cu interpreții și traducătorii autorizați parchetelor din subordine [alin. (2)]. Curțile de apel vor transmite pe suport hârtie sau în format electronic aceste liste tribunalelor și judecătoriilor din circumscripțiile lor [alin. (3)]. Listele se comunică, de asemenea, Ministerului Administrației și Internelor, Uniunii Naționale a Notarilor Publici, Uniunii